Doç. Dr. Fahrettin GEÇEN

İnönü Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Resim Bölümü

fahrettin.gecen@inonu.edu.tr ORCID: 0000-0002-0787-7505

KULLANIM NESNELERİNİN KAVRAMSAL DEĞİŞİMİ VE DADAİZM

Öz

Geleneksel sanat yüzyıllar boyunca kendi ifade biçimindeki değişikliklere rağmen varlığını sürdürdü ve günümüzde de varlığını devam ettirmektedir. Fakat 19. yy'ın sonları ve 20. yy'ın başlarında geleneksel sanatta meydana gelen biçimsel ve kavramsal değişiklikler farklı sanat biçimlerine kapı araladı. Geleneksel sanatın yerini modern sanat ile birçok akım aldı. Empresyonizm, kübizm, ekspresyonizm, dadaizm, sürrealizm ve birçok sanat akımı fikirsel ve üslupsal farklılıkla geleneksel sanattaki formu bozarak ortaya çıktı. Bu akımlardan dadaizm sanatı, sanata karşı duruş sergileyen önemli bir akımdır. Araştırmanın amacı sanatta geleneksel çalışma tarzının dışına çıkılmasında kullanım nesnelerinin yerini ve dada sanat akımının önemini ortaya çıkarmaktır. Araştırma nitel araştırma yöntemi ile yapılmıştır. Araştırmada verilere erişebilmek amacıyla literatür taraması yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulara göre; Dadaistler kavramları anlamlarının dışında kullanarak farklı bir yol izlediler. Bir dadaiste göre kullanım nesnesi sanatın önemli bir parçası olabilirdi. Yeter ki onu kullanım nesnesi olmaktan çıkartıp farklı bir düzlemde izleyiciye sunulabilsin. Olanı olması gerektiğinin dışında kullanma durumu dadaistleri diğer sanat akımlarından ayıran en büyük nitelikti.

Anahtar Kelimeler: Hazır Nesne, Dadaizm, Kolaj, Kavramsal Sanat, Duchamp

CONCEPTUAL CHANGE OF USE OBJECTS AND DADAISM

Abstract

Traditional art has continued to exist despite changes in its form of expression over the centuries and continues to exist today. But 19. late century and 20th century the formal and conceptual changes that occurred in traditional art at the beginning of the century opened the door to different forms of art. Many currents have replaced traditional art with modern art. Impressionism, Cubism, expressionism, Dadaism, Surrealism, and many art currents arose by distorting the form in traditional art with intellectual and stylistic differences. From these currents, the art of Dadaism is an important current that takes a stance against art. The aim of

the research is to find out the place of the objects of Use and the importance of the Dada art movement in moving out of the traditional style of work in art. The research was conducted by qualitative research method. In order to access the data, a literature review was conducted. According to the findings of the study, Dadaists followed a different path by using concepts outside of their meaning. According to a Dadaist, the object of use could have been an important part of art. As long as it doesn't become an object of use, it can be presented to the viewer on a different plane. Using what was meant to be was the greatest quality that set Dadaists apart from other art movements.

Key Words: Ready-Made, Dadaism, Collage, Conceptual Art, Duchamp

Giriş

İnsanoğlu var olduğundan bu yana bir gereksinim olarak sanatı yaşamının bir parçası hale getirmiş ve bu açıdan oluşan gereksinimini doyummuş ya da doyurmaya çalışmıştır. Mağara duvarlarına çizdiği resimler ihtiyaçlar sonucu (büyü, av eğitimi vb.) ortaya çıkmıştır. Veyahut Yunan ve Klasik sanatta sanatçılar idealin arayışına girmiş, fikişsel bir gereksinim çözümlemeye çalışılmışlardır. Maniyerizm sanat akımında sanatçılar farklı bir yol izlemiş klasik resim anlayışı dışında biçimlerde vurgu amaçlı deformeler yapmışlardır. Genel itibariyle bakıldığında üslup açısından zaman kendini değişimlere açmıştır. Ta ki sanayi devrimine kadar, bu dönemden sonra hem düşünsel hem maddi olanak ve çeşitliliklerden ötürü sanatçılar farklı arayışlara girmişlerdir. Malzemede ve fikirde zenginleşen sanatçı farklı arayışlarını her modern sanat akımında kendini farklı bir renkle göstermeye çalışmıştır. Sanayii devriminin ardından modernizmin ortaya çıkması, kentleşme, felsefi görüşler, bilimsel gelişmeler ve birinci dünya savaşı, sanatın bakış açısını, ifade biçimini değiştirmiştir. Sanat önceki sanat akımların gelişimsel sürecinin getirdiği ve yaklaşan bir doğumun sancısını da yaşıyordu. Tüm bu süreçler, klasik sanat anlayışının ötesinde geleneksel ifade yerine biçimin, rengin, estetiğin konunun kendine has bir forma bürünmesine neden oldu. Sanat eserinin güzel olması artık önemli değildi. Sanatçıların arayışlarıyla bulmak istedikleri şey önemliydi. Bu ifadeleri örneklendirirsek; Işığın anlık etkisini yakalamaya çalışan empresyonist resimde formu bozarak üç boyut etkisini ve perspektifi zayıflatmıştır. Nesne ve figürleri geometrik formlara sokarak resim sanatında çok farklı bir boyut getiren kübizm ise kendini sentetik kübizmde ise resmin içine farklı kullanım nesnelerini yerleştirmiştir. Fovlar ise nesneleri gerçek renklerinden koparırlar. Ekspresyonistler içten geldiği gibi dış dünyanın karamsarlığını resimde karartıcı formu bozulmuş renk ve çizimlerle kendini göstermiştir. 20. yy'da modern sanat akım ve üslupların çıkmasıyla tasarım, yorum, yargı, üretme aşamaları değişkenlik gösterdi. Bu akımların her biri kendi savunduğu fikir ya da biçimsel formla kendine bir ifade biçimi ve sav ortaya koymuşlardır.

Bu akımlardan bir tanesi ise tarz ve üslup açısından farklı olan ve birinci dünya savaşının yıkımıyla geleneksel, politik, ahlaki, inançsal ve değerlerin yıkıldığını savunan eserlerinde de 'yıkıcı' bir etki taşıyan adını da bir sözlükten rastgele 'dada' kelimesinden alan bir çöküntünün sonucu ortaya çıkan Dadaizm akımıdır. Dadaizm akımı, geleneksel sanat anlayışına sert bir tavırla karşı çıkan sürrealizm, kavramsal sanat ve op art'ın ortaya çıkmasına öncülük etmiştir (Süzen, 2018:23).

1916-1922 yıllarında varlığını gösteren Dadaizm kültürel bir fenomen niteliği taşımaktadır. Dadaizm sanat akımı özünde ikili bir yaklaşım göstermektedir. Akım yıkıcı, yaratıcı, dürtü, neşeli bir yapıya sahipti. Geleneksel sanatsal tavırlara olağanüstü şekilde dadacılar karşı duruş sergiledi. Sanatçılar resmin kutsallığını ve estetiğini küçümsediler. Dadaistler için bir çöp bile sanat eseri olabilirdi. Zürih ve New York'ta hemen hemen eş zamanlı olarak ortaya çıkan Dada sanat akımı daha sonra Berlin, Hannover, Köln ve Paris'te etkisini gösterdi (Cork, 2017:410).

Marcel Dumcham, Hans Arp, Kurt Schwitters, Raoul Hausmann Max Ernts, Francis Picabia, bu sanat akımının önemli sanatçılarıdır.

1. Dadaizm ve Güzel

“Endüstrinin ivme kazanmasıyla, araştıran, deneyen, eleştiren, madde ve mana da özgür ve sınırsız olmak için çaba sarf eden sanatçı, estetik kalıplarını, kurallarını ve tekniklerini ortadan kaldırmaya çalışmış, geleneksel yerine, eser üretiminde yeni deneyimler için mücadele etmiştir” (Süzen, 2018:26). Dadaistler çalışmalarında üç boyutlu nesneleri kullanım amacının ötesine taşıma ve sanatsal bir nesneye dönüştürme çabası içine girmişlerdir. Hazır nesnelerin sanatın bir nesnesine dönüştürülmesinde sanatçılar estetik değerlere önem vermemişlerdir. Fov'cuların biçimlerin ve renklerin estetiksel değerini hiçe saymaları gibi, ekspresyonistlerin ürkütücü renk ve formları kullanmaları gibi Dadaistler de çalışmalarında iki boyutlu çizimleri yaparken ve üç boyutlu nesneleri sanatsal imge olarak kullanırken güzel, hoş, gibi duyguları kenara iterek kavramsal bir ifade yolunu seçmişlerdir.

Birçok filozof estetik ve güzel hakkında çeşitli yorumsal ifadelerde bulunup bakış açılarını yansıtmışlardır. Platon ve Aristoteles'in görüşüne göre doğa mükemmeldir ve öteki dünyanın taklididir. Taklit ise gerçeğine ne kadar yakınsa o kadar mükemmeldir. İşte klasik sanat anlayışı bu felsefi fikrin odağı etrafında toplanmış uygulamalara sahiptir diyebiliriz. Bazı estetikçiler ise esas estetik olayın insanların ruhunda meydana gelen özel duygular olduğunu iddia ederler. Romantizm, Maniyerizm sanat anlayışları ise bu düşünce biçimine yakındır. Kant ise güzeli iyi olanla aynı görmektedir yani bir görünüm çirkinde olsa iyiye güzeldir. Bu ve buna benzer birçok görüş yaklaşımı vardır. Güzele farklı bakışlar birçok modern sanatsal üsluplarda da kendini göstermektedir. Dadaizm sanat akımı ise birçok filozofun görüntüde güzelin aranmayacağı, an fikri çerçevesinde sanatta görüntüdeki güzellik küçümsenmiştir. Dadaizm'deki güzelliğe bakış açısıyla filozofların görüntüdeki güzelliğe bakış açısında önemli bir fark vardır. Filozoflar iyi, hoş, adalet gibi kavramalarla güzeli eşleştirirken dadacılar ise yalnız sanatsal çıkışlara karşı koymayla güzeli hiçe saymışlardır.

2. Dadaizm ve Tipografi

Dadaizm sanat akımında tipografi önemli bir öge haline gelmiştir. Kin ve nefreti adeta kusarak eserlerine yansıtan dadacılar eserlerine tipografik öğeler yüklemişlerdir. Tipografik öğeleri birçok dadacı sanatsal çalışmalarında bir üslup olarak kullanmışlardır. Bu sanatçılardan ve eserlerinden bir örnek vererek; Kolaj mantığıyla *Hannah Höch*'ün *Incision With The Dada Kitchen Knife Through Germany's Last Weimar* adlı yaptığı eserde savaşa olan nefret hem görsel hem de tipografik öğelerle betimlenmiş ve gazete parçalarından oluşturulmuştur. Anti, dada gibi kelimelerin geçtiği eser dadaist sanatçıların karşı koyma ifade biçimlerini yansıtan ibarelerdir. Dadaistler görsellerle birlikte kullandıkları tipografik öğeleri sanki resmin bir parçası gibi izleyicinin algılamasını sağlayacak tasarımda yapmışlardır. Dadaistlerin tipografik

çalışmalarındaki tasarım ile izleyici yazı ile resmi birlikte algılamaktadır. İzleyicinin bu şekilde algılamasını ise Dadaist saatçılar ya yazıyı büyüterek yâda koyu tonlu yazı fontları kullanarak görsel algının oraya kaymasını sağlayarak yapmışlardır.

Görsel 1: *Hannah Höch, Incision With The Dada Kitchen Knife Through Germany's Last Weimar Beerbelly, 1920*

Bu açıdan baktığımızda modern sanat akımlarından Bauhaus, De Stijl, Somut Şiir, Fütürizm, Konstrüktivizm gibi akımların yanında Dadaizm sanat akımının da tipografi’de etkili olduğu görülmektedir. Dada sanat akımı sadece toplumun üst kısmındakilere değil halktan insanlara da hitap ediyordu. Birçok sanat akımının temelinde bir karşı çıkış ideali vardır fakat dadaistleri diğer sanat akım ve gruplarından ayıran yoğun bir nefretten ortaya çıkmasıdır. Teknolojinin aptallığına, katliamlara duyulan nefret eserlerde bir tepki biçimi olarak nefes bulmuştur (Kurtçu, 2019, 91-99).

3. Dadaizm’in Etkilendiği ve Etkilediği Sanat Akımları

Resme farklı nesnelerin sentetik kübizm ile girmesiyle birlikte sanat, farklı bir bakış farklı bir yön-amaç ve alternatif malzeme kullanımı kazanmıştır. “Kübizm, dada sanat akımının tipografi’nin geleneksel kısıtlarından ayrılmasını sağlar. Dada harf biçimlendirmelerini, Kübizm in görsel biçim kavramı tekniğini uygulayarak oluşturur” (Yavuz, 2019:16). Kübizm düşünsel bir amaçla biçimlerin deforme edilmesi sonucunu doğururken Dadaizm’de ise bir tepkinin forma dönüşmesi olarak kendinin gösterir.

Dada sanat akımından etkilenen sanat akımlarından bir tanesi de Fütürizm’dir . Fütürizm sanat akımında da sanatsal ürünlerde farklı olan aranmaktadır. Ana temel ögesi hareket olan fütürizm sanat akımında hareketlerin birbirine geçişinde görünüm anlaşılabilirliğini kaybetmeye başlar. “Dadaistler sanatta geleneği kabul etmeseler de, karşı dursalar da, yozlaşmış toplumla alay da etseler, çalışmalarında ortaya çıkan durum Fütürizm’in görselini zenginleştirir”(Yavuz, 2019:16). Diğer etkilediği sanat akımlarına bakıldığında ise Sürrealizm ve Pop Art’ı sayabiliriz. Sürrealistler düşsel tavırlarını birer tepki olarak kullanırken pop art sanat akımında ise dadacılar gibi hazır nesne ve tipografik öğelerin ticari amaçlı kullanımı görülmektedir.

4. Dadacılar ve Eserleri

Her dönemde sanatçılar düşüncelerini ifade etmek için bir yol benimsedi biçimsel, görsel, sözel her yol kullanıldı. Sanatçılar ifade biçimlerini bir düşünce, duygu yâda ideolojik, dinsel

vb. yollardan beslenerek yaptı. Bunu yaparken de kavramlar ve ifadeler, onlardan beslendi yani her eser kendi gerçeğini yaşadı yansıttı. Dadaistler ise kavramları anlamlarının dışında kullanarak farklı bir yol izlediler. Bir Dadaist sanatçıya göre kullanım nesnesi sanatın bir parçası olabilirdi. Yeter ki onu kullanım nesnesi olmaktan çıkartıp farklı bir düzlemde izleyice sunabil. Dadaistleri diğer sanat akımlarından ayıran en büyük özellik; *Olanı olması gerektiğinin dışında kullanma* özelliğidir.

Görsel 2: Marcel Duchamp. “Pisuar-Çeşme”, Porselen, 1917

Dadaizm’i en çok ifade eden eser olarak görülebilecek “Pisuar-Çeşme” adlı çalışma sanatçının kendi verdiği takma isimle imzaladığı “R. Mutt” adlı ters çevrilmiş pisuar tüm sanat dünyasında önemli bir yer edinmiştir. (Umay, 2017:41). Pisuar günlük kullanım nesnesi olmanın ötesinde bir ifade, bir tepki aracı olmuş, göze hoş gelmeyen bir görünümle sanat dünyasında şaşkınlık yaratmıştır. Sanatçının bu tavrı sanatın anlamlandırması açısından farklı bir düşünce biçimi oluşturarak geleneksel sanat anlayışının dışına taşmasını sağlar. Heykel görünümünde olan ‘Pisuar’ (Görsel 2) üç boyutlu hazır bir nesneden ibarettir.

Görsel 3: Raoul Hausmann. “Mekanik Kafa (Zamanımızın Ruhu)”, Buluntu Nesnelerle Asemblaj, 32,5x21x20 cm, Musee National d’Art Modern, Paris, 1919

Avusturya’lı sanatçı, Berlin’de Dada hareketinin kurucularından biridir. Özellikle hiciv fotomontajları ve sanat üzerine kışkırtıcı yazılarıyla biliniyordu. Sanatçı resim ve heykel atölyesinde çalışmış ayrıca litografi ve odunculuk eğitimi almıştır. Hausmann, ayrıca oluşturulan kolaj ve fotomontajlar ile de ünlüdür (<https://www.britannica.com/biography/Raoul-Hausmann>). Sanatçının ‘Mekanik Kafa’ (Görsel 3) adlı eseri de bir üç boyutlu bir kolaj çalışmadır. Sanatçı eserini, kullanım nesnesi olan kamera, metre, metal parça, cep saati parçalarını bir adet mezura parçasını günlük kullanım nesnelerinin odundan yaptığı baş büstüne monteliyerek estetik kaygı gütmeyen meydana getirmiştir. Savaşa karşıt düşünce taşıyan sanatçının eserlerinde kullanım nesnelerini bir kolaj mantığıyla estetik kaygı taşımadan kullandığı anlaşılmaktadır.

Görsel 4: Jean Hans Arp, “Baş”, Ahşap Rolyef, 67x56,5 cm, Özel Koleksiyon, 1929

Sanatçı bu eserinde (Görsel 4) oyma ve kabartma teknikleri kullanmıştır. Sanatçı diğer sanatçılardan farklı olarak bu eserinde günlük kullanım nesnesi kullanmak yerine eseri günlük kullanım nesnesine benzetmiştir. Eser primitif bir etkiye sahiptir. Renkler sade, biçimler ise basit geometrik kavisli formlara sahiptir. Soyuta benzeyen eser insan yâda hayvan başı veyahut saate benzetilebilmektedir. Eserin ahşap ve kâğıttan yapıldığı anlaşılmaktadır.

Görsel 5: Man Ray, “Obstruction (Engel)”, 1920 (Yavuz, 2019:16)

Man Ray “Obstruction (Engel)” (Görsel 5) adlı eserinde hazır nesne olan askıları bir araya getirerek kendi içerisinde dağınık görünen fakat bir düzeni olan bir şeyin karşıtı olan durumu belirtmek için engel durumunu oluşturmak amacıyla askılardan bir yoğunluk kütlesi oluşturuyor. Böylece sanatçı hazır bir nesne ile fikirsel bir tavır gösteriyor.

Man Ray ve Marcell *Duchamp* gibi sanatçılar hazır eşyalar üzerinde kendi sanatsal tavırlarıyla oynamalar yapmışlardır. Readymade (hazır-yapım) adlı bir sanat çeşidini de üretiyorlardı (İpşirlioğlu; İpşirlioğlu, 2017: 98-99) aktaran (Yavuz, 2019:16)

Görsel 6: Marcel Duchamp, Bicycle Wheel, Metal wheel mounted on painted wood stool, 51 x 25 x 16 1/2" (129.5 x 63.5 x 41.9 cm) 1913

Duchamp bir bisiklet tekerleğini bir mutfak taburesine tutturmuş ve dönmesini izlemek istemiş ve bunu mutlu bir fikir olarak ifade etmiştir. Kavramsal sanatla ilişkilendirilecek düzeydeki bu çalışmalar birçok sanatçıya ve sanat akımına öncülük etmiştir. Günümüz sanatçıların birçoğu hazır malzemelerden yararlanarak eser üretmektedir.

5. Günümüz Türk Sanatında Kavramsal Sanat Anlatımı Örneği ; Eserleriyle Hüseyin Elmas

1967 Anamur doğumlu olan günümüz sanatçılarından akademisyen Prof. Dr. Hüseyin Elmas, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde Güzel Sanatlar Eğitimi Resim Bölümü'nde çalışmaktadır. Sanatçının birçok kişisel karma ve grup sergileri mevcuttur. Sanatçının kendine ait son dönemlerde rahmetli dedesinin evinde yer alan bir bölümde kendi kişisel sergi alanını mevcuttur. Elmas kendi kişisel sergi alanında resim çalışmalarının yanında kurtuluş savaşı döneminde dedesinin tarlada ve evde kullandığı bazı araç gereçleri-nesneleri de alıp kavramsal bir ifadeyle sergi alanında sergilemektedir. Marcel Duchamp'ın hazır bir nesneyi (ready-made) alıp sergi alanında sergilemesi gibi sanatçımızda hazır nesneleri kullanarak duygu ve düşüncesini kavramsal bir yolla anlatmaya çalışmıştır. Sanatçı kendi ifadesi ile şöyle demektedir; “Alınteri I” ve “Alınteri II” ismini verdiğim her iki çalışmada kullanmış olduğum malzemeler bugünüümüze borçlu olduğumuz hayatını çiftlikle kazanmış Birinci Dünya savaşı ardında da Kurtuluş Savaşı'na katılarak 13 yıl askerlik yapmış dedemin bizzat kullanmış olduğu kara saban demirleri ve kazmalarıdır. Sanatçı-akademisyen, çürümekte-erimekte olan bu malzemeleri depoda tesadüfen buldum ve aynı ismi taşımakta her zaman onur duyduğum ‘Hüseyin Elmas Kültür Sanat ve Yaşam Merkezi’mizin’ koleksiyonun en nadide eserleri arasına kattım demektedir. Yine sanatçının dedesinin kullandığı el değirmeni de kendisine ait sanat merkezinin bahçesinde hazır nesne sanat çalışması olarak sergilenmektedir.

Görsel 7: Hüseyin Elmas, Alınteri I, Hazır Nesne, 2020

Görsel 8: Hüseyin Elmas, İsimsiz,

Görsel 9: Hüseyin Elmas, 2020, Hüseyin Elmas Kültür Sanat ve Yaşam Merkezi

Görsel 10: Hüseyin Elmas, Alinteri II, Hazır Nesne, 2020

Sanatçı Görsel 8’deki ‘İsimsiz’ adlı eserini oluştururken Marcel Duchamp’ın ‘Bicycle Wheel’ adlı eserine gönderme yaptığını ifade etmektedir. Bisikleti tutan kasnağı değirmen taşı tutan kasnakla çember şeklindeki bisiklet tekerleğini daire şeklindeki değirmen taşı ile eşleştirmiştir. Ayrıca sanatçı bisikleti ters çevirip kaideyi koymayı da değirmen taşı kasnağıyla yukarı doğru kaideye yerleştirmekle eşleştirmiştir. Sanatçı burada yine dedesinin emeğini kavramsal olarak anlatmaya çalışmıştır.

6. Yöntem

Araştırma nitel araştırma yöntemi ile yapılmıştır. Araştırmada verilere erişebilmek amacıyla makale, tez, internet, kitap gibi dokümanlar taranıp literatür araştırması yapılmıştır. Günümüz sanatına etkisinin eserleriyle örneklendirildiği sanatçı-akademisyen Prof. Dr. Hüseyin Elmas ile röportaj yapıp eserleri hakkında bilgi edinilmiş ve görüşme metodu kullanılmıştır. Sanatçının eserlerinin görselleri ise kendisinden temin edilmiştir.

Sonuç

Her dönemde sanatçılar düşüncelerini ifade etmek için bir yol benimsemiştir. Biçimsel, görsel ve sözel her yol kullanılmıştır. Sanatçılar ifade biçimlerini bir düşünce, duygu yâda ideolojik, dinsel vb. yollardan beslenerek yapmışlardır. Bunu yaparken de kavramlar ve ifadeler onlardan beslendi yani her eser kendi gerçeğini yaşamış ve yansıtmıştır. Dadaistler ise kavramları anlamlarının dışında kullanarak farklı bir yol izlemişlerdir. Bir dadaist’te göre kullanım nesnesi sanatın bir parçası olabilirdi. Yeter ki onu kullanım nesnesi olmaktan çıkartıp farklı bir düzlemde izleyiciye sunulabilirdi. “*Olanı olması gerektiğinin dışında kullanma*” durumu dadaistleri diğer sanat akımlarından ayıran en büyük özellikti.

Savaşa karşıt düşünce taşıyan dadacıların eserlerinde kullanım nesnelerini bir kolaj mantığıyla estetik kaygı taşımadan kullandığı anlaşılmaktadır.

Dadaistler, çalışmalarında iki boyutlu çizimleri yaparken ve üç boyutlu nesneleri sanatsal imge olarak kullanırken güzel, hoş, gibi duyguları kenara iterek kavramsal bir ifade yolunu seçmişlerdir.

Dadaizm sanat akımı ise birçok filozofun görüntüde güzelin aranmayacağı an fikri çerçevesinde sanatta görüntüdeki güzellik küçümsenmiştir. Dadaizm’deki güzelliğe bakış açısıyla filozofların görüntüdeki güzelliğe bakış açısında önemli bir fark vardır. Filozoflar iyi,

hoş, adalet gibi kavramalarla güzeli eşleştirirken dadacılar ise sadece sanatsal çıkışlara karşı koymayla güzeli hiçe saymışlardır.

Dadaistler görsellerle birlikte kullandıkları tipografik öğeleri sanki resmin bir parçası gibi izleyicinin algılamasını sağlayacak tasarımda yapmışlardır. Dadaistlerin tipografik çalışmalarındaki tasarım ile izleyici yazı ile resmi birlikte algılamaktadır. İzleyicinin bu şekilde algılamasını ise Dadaist sanatçılar ya yazıyı büyütür ya da koyu tonlu yazı fontları kullanarak görsel algının oraya kaymasını sağlayarak yapmışlardır.

Dadaist sanatçılar bazı iki boyutlu eserlerinde olduğu gibi farklı nesneleri bir araya getirerek oluşturdukları eserleri bir kolaj mantığıyla meydana getirmektedirler.

Nadir görülse de bazı sanatçıların sanatsal malzemelerle çalışmalarını kullanım nesneleriyle oluşturulan eserlere dönüştürdükleri görülmektedir. Günümüzde birçok sanatçı hazır-nesneleri sanatsal çalışmalarda eserin bir parçası olarak kullanmaktadır.

Kaynakça

- İpşiroğlu, N. ve İpşiroğlu, M. (2017). Sanatta Devrim. Hayalperest Yayınevi, İstanbul.
- Cork, Richard, (2017), Sanatın Tüm Öyküsü (Çev., Gizem Aldoğan, Firdevs Candil Çulcu), Hayalperest Yayınevi, İstanbul.
- Süzen, H. Nilüfer, (2018), “Modern Batı Sanat Akımlarının Güncel Sanata Katkıları”, Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi, Y. 2, S. 1, s. 1-30.
- Kurtçu, Fatih, (2019), “20. Yüzyıl Modernizmi Tipografi’de İçerik ve Biçim İlişkisi”, Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları E-Dergisi, Y. 6, S. 1, s. 89-110.
- Umay, M. Çağatay, (2017), Dadaizm Akımı Kapsamında Öncü Sanatçılar ve Eserleri, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Birleşik Sanatlar Anasanat Dalı, Kütahya.
- Yavuz, A. Tuba, (2019), Dadaizm Ve Günümüz Heykel Sanatına Etkisi, Atatürk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Heykel Anasanat Dalı, Erzurum.
- <https://www.britannica.com/biography/Raoul-Hausmann>

Görsel Kaynaklar

Görsel 1: <http://www.leblebitozu.com/dadaizm-sanatcilari-ve-eserleri/>

Görsel 2: <http://birgunbiryerde.blogspot.com/2013/04/bir-dada-klasigi-cesme-ve-marcel-duchamp.html>

Görsel 3: <https://www.centrepompidou.fr/cpv/resource/cGzAKG/rBAMyB5>

Görsel 4: Umay, M. Çağatay, (2017), Dadaizm Akımı Kapsamında Öncü Sanatçılar ve Eserleri, Dumlupınar

Görsel 5: Yavuz, A. Tuba, (2019), Dadaizm Ve Günümüz Heykel Sanatına Etkisi, Atatürk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Heykel Anasanat Dalı, Erzurum.

Görsel 6: https://www.moma.org/learn/moma_learning/marcel-duchamp-bicycle-wheel-new-york-1951-third-version-after-lost-original-of-1913/

Görsel 7: Sanatçının kendisinden temin edilmiştir

Görsel 8: Sanatçının kendisinden temin edilmiştir

Görsel 9: Sanatçının kendisinden temin edilmiştir

Görsel 10: Sanatçının kendisinden temin edilmiştir